

1 - Kaple sv. Isidora

Kaple sv. Isidora, patrona rolníků, byla postavena v roce 1719. O jejím barokním původu svědčí zbytky dvou postranních schodišť vedoucích ke sklípku s kdysi mohutným pramenem vody. Již v 17. století odtud byla životodárná tekutina vedena do města. Vodovod, postupně několikrát upravovaný, prokazoval městu poslední, již skromné, služby ještě v sedmdesátých letech 20. století. V roce 2000 prošla kaplička generální opravou a dne 27. srpna 2000 ji znovu vysvětil biskup Dominik Duka.

Svatý Isidor je patronem:

a) vodních cest

b) internetu

c) sklářů

d) pekařů

2 - Kaple sv. Anny a Pekařův kříž

Kaple sv. Anny na úbočí vrchu Kozince byla vysvěcena roku 1908 a stála tehdy ještě daleko v polích. Již v devatenáctém století (od roku 1844) bychom tu našli kříž, který nechal postavit hrabačovský pekař Franz Jezdinský s manželkou Anežkou. Lípy před vchodem za bezmála sto let existence této půvabné drobné stavby zmohutněly a přetvořily celé místo ve významnou krajinnou dominantu.

Německy bývá pekařství označeno jako :

a) bakery

b) bäckerei

c) bäckerei

d) peckerei

3 - Kříž u popraviště

Na křižovatce cest z Jilemnice do Peřimova a z Kruhu do Víchové stával v 18. století křížek - pravděpodobně dřevěný. Je to doloženo na mapě I. vojenského mapování - tzv. josefského z let 1764-1768. Asi tak v poloviční vzdálenosti od této křižovatky a křížku ke kapličce svatého Izidora bývalo jilemnické popraviště vyznačené na josefské mapě šibenicí. Jak uvádí Jindřich Ambrož, byla roku 1722 na tomto místě sekerou popravena Alena Kadavá z Křižlic pro zahubení "neřádně" nabytého plodu. V knize Jana Luštince se dočteme, že v roce 1780 byla postavena na místě staré dřevěné šibenice nová, zděná, obehnaná zdí, a o patnáct let později byla v roce 1795 zděná šibenice zbořena a popraviště zaniká.

„Tempora mutantur“ se z latiny překládá jako:

a) časy se mění

b) temperamentní mutant

c) vysoká teplota

d) jaká doba, takový mrav

4 - Kříž v zahradě hostince U labutě

Kamenný kříž z roku 1769, který stával mezi pěti velkými lipami na „Drahách“ u cesty do Hrabačova a Víchové dnes najdete u kostela sv. Vavřince.

Proč se říkalo/říká v tomto místě „na drahách“

a) byly tu drahé pozemky

b) byly tu obecní pastviny

c) byla tu dráha do měděných dolů

d) měla tu stát stanice dráhy

5 - Sv. Jan Nepomucký

Původně kříž stával nedaleko místa, kde dnes stojí restaurovaná litinová socha Sv. Jana Nepomuckého, přemístěná sem od staré cesty z Jilemnice do Horní Branné. (Socha Sv. Jana Nepomuckého při staré cestě z Jilemnice do Horní Branné je vyznačena již na mapě I. vojenského mapování - tzv. josefského z let 1764-1768 a sochu najdeme mezi lipami i na Grauparově mapě z roku 1765.

Kolik lip stálo (stojí) na místě, kde socha stávala?

a) 2

b) 3

c) 4

d) 6

6 - Machačkův kříž

Machačkův kříž mezi nemocnicí a Nouzovem při staré cestě k obci Peřimov je významnou kamenosochařskou a řemeslnou prací z 1. poloviny 19. století, konkrétně byl postaven v roce 1834.

Kdo nechal kříž postavit?

a) manželé Schnöbertovi

b) mažele Grosmanovi

c) Fr.X.Jerie

d) Jan Machačka

7 - Kříž na Kuvajtu

Historie tohoto křížku/torza je nejasná a má se za to, že sem byl dopraven až v druhé polovině 20.století, když v těsné blízkosti vzniklo občerstvení, dnes známé jako „Kuvajt“.

V kterém roce se naposledy stáčelo pivo v jilemnickém pivovaru? a) 1913 b) 1935 c) 1941 d) 1950

8 - věž(e) Zámku

Původně tvrz doložená z roku 1492 a možná ze 14. století. Označení zámek se poprvé objevuje v roce 1541, kdy jej Křinečtí z Ronova prodávají Janu Vilémovi Harantovi z Polžic a Bezdržic. V roce 1701 zámek koupil rod Harrachů, kteří ho vlastnili do roku 1945. Původní zámek (tvrz) měl pouze dvě křídla ve tvaru L s hodinovou věží. Poslední přestavba (rozšíření) v současném renesančním vzhledu je z roku 1895, kdy zámek vlastnil hrabě Jan Harrach.

Jaké jídlo měl hrabě Jan Harrach nejraději?

a) nákyp a švestkové knedlíky	b) kančí hřbet na brusinkách
c) zelnou polévku a pečeného pstruha	d) tatarák z hovězího masa

9 - věž kostela sv. Alžběty

Pohřební kostel jilemnické vrchnosti a majitelů zámku doložený již v roce 1504, který ale vyhořel roku 1788 a nebyl již obnoven. Část rozebraného zdiva byla použita na stavbu nové školy u kostela a část stěny zůstala dodnes dochována na původním místě jako středová zeď zahradního domku.

Co nahradilo tento pohřební kostel v roce 1840?

a) harrachovská hrobka v Horní Branné	b) první české krematorium v Semilech
c) řada hrobů u východní zdi katolického hřbitova	d) nic

10 - věž Dívčí školy

Nákladnou pseudorenesanční budovu bývalých dívčích škol si Jilemničtí podle projektu architekta Jana Vejrycha postavili v letech 1897–1899 a k nejhezčím jilemnickým stavbám patří dodnes.

Kdo byl jejím prvním ředitelem?

a) Věnceslav Metelka	b) Jan Luschtinec	c) Jindřich Ambrož	d) Jáchym Metelka

11 - věž kostela sv. Vavřince

Kostel sv. Vavřince v Jilemnici je poprvé připomínán již ve 14. století jako dřevěný a po požárech (1424, 1634, 1643) obnovovaný nebo nově stavěný. Dnešní barokní stavba vznikla podle projektu pražského stavitele J. J. Aichbauera v letech 1729–1736. Zatímco vnější podobu zčásti změnily další tři velké požáry, interiér si zachoval stylově jednotné, velmi kvalitní a působivé barokní vybavení. Vnitřní výzdobu chrámu provedl řezbář a sochař Jan Sucharda, z jehož rodu pochází i Cyril Bouda. Nejstarší památkou snad celé Jilemnice je cínová křtitelnice pod kazatelnou. Nejstarším zvonem je umíráček z r. 1839 zavěšený na sanktusové věžičce nad presbytářem. Na hlavní věži bylo vždy zavěšeno několik zvonů, které však bohužel vzaly za své při opakovaných požárech Jilemnice a válečných rekvizicích. Od roku 1975 jsou na věži opět tři velké zvony - sv. Vavřinec, Panna Maria a sv. Václav. Z původních varhan z roku 1788 se zachovala monumentální varhanní skříň včetně 93 cínových prospektových píšťal a několika dalších rejstříků a po úpravách z let 1890, 1929, 1932 a opravě v roce 1995 se využívají i ke koncertní činnosti dodnes.

Z jakého roku je cínová křtitelnice? a) 1424 b) 1488 c) 1545 d) 1644

12 - věž Radnice

Současná klasicistní podoba radnice, ale s věžičkou uprostřed a 5 oblouky, je z roku 1781, kdy nahradila radnici opravenou po požáru v roce 1646. Kvůli rozšíření pro místnosti c.k. úřadu byla radnice v roce 1851 rozšířena o další dva oblouky včetně věže.

Před radnicí na náměstí stojí kříž, který byl původně umístěný v polích. Zhotovit jej nechal pláteník K. Hrubý s manželkou roku 1799. Po jejich smrti byl kříž ze svého původního stanoviště přenesen. A následně pak bylo sestaveno sousoší tak, jak ho známe nyní.

Jaká je výška radniční věže? a) 12-13 sáhů b) 16-17 sáhů c) 19-20 sáhů d) 23-24 sáhů
(1 rakouský - vídeňský sáh - odvozen od rozpětí paží panovníka = 1,896 m)

13 - Kříž a socha Karla Velikého

Socha Karla Velikého je zakreslena na mapě I. vojenského mapování - tzv. josefského z let 1764-1768 a také na Grauparově mapě z roku 1765. Ještě v roce 1963 byla socha na svém místě a dnes po restaurování stojí Karel Veliký, který je kulturní památkou, v jilemnickém zámeckém parku (mezi zámkem a pivovarem). K místu, kde socha stávala, se dostaneme železničním podchodem po staré cestě z Jilemnice do Horní Branné a v místě, kde už je starý úvoz neprůchozí, dojdeme po kraji pole po jeho levé straně ke dvou lípám a jírovcům. Dnes je na místě kamenný kříž s renovovaným podstavcem z poloviny 19. století.

Kdo byl Karel Veliký? a) český kníže b) císař c) ruský car d) polský král

14 - věž Občanské záložny

První peněžní ústav na okrese postavil svoji úřadovnu původně v roce 1868, ale v roce 1900 byla novobarokně přestavěna. Podle původního plánu měla být postavena ještě jedna kupole na druhém konci domu, z plánu však z finančních důvodů sešlo.

Co zdobí vrcholek kopule?

a) včelí úl b) rakouská pětizlatka c) královská koruna d) šachová figurka

15 - Kříž u cesty na Mříčnou

Křížek nad Jilemnicí u mříčenské silnice renovovaný v roce 2007 stával na křižovatce cest z Jilemnice do Mříčně a z Kruhu do Víchové. Cesta na sever do Víchové pokračovala od tohoto křížku podél Kocandy dále na sever na Zadní Kozinec a protínala cestu z Jilemnice do Peřimova a Horní Sytové. Jak ukazuje mapa císařského stabilního katastru z let 1842, těmto místům se říkalo "U třech Křížů", i když kříž "U popraviště" (1) už na mapě není. Třetí kříž stával nedaleko místa, kde dnes stojí restaurovaná litinová socha Sv. Jana Nepomuckého (3).

Z jakého materiálu je kříž vyroben?

a) pryskyřice ztužená skelným vláknem b) hořovické litiny c) turnovské litiny d) železa

16 - věž Spořitelny

Městská spořitelna založená v roce 1888 z iniciativy purkmistra Františka Xavera Jerie se půjčkami i ze zisků významně podílela na rozvoji města. Budova byla podle projektu arch. J. Vejrycha z Horní Branné postavena v renesančně - secesním slohu s lidovými prvky v letech 1910-11.

V jakém poměru se při poslední měnové reformě rakousko-uherska v roce 1892 měnila zlatka?

a) 1 zlatý za 0,5 koruny b) 1 zlatý za 1 korunu c) 1 zlatý za 2 koruny d) 1 zlatý za 5 korun

17 - kostel Povýšení sv. Kříže

Dřevěný kostel stával na Hrubém kopci a je doložen již v roce 1547. Na Gruparově mapě z doby kolem roku 1770 je zachycen jako prostá obdélná stavba obklopená hřbitovní zdí s brankou lemovanou vzrostlými stromy. Kostel byl uzavřen a v roce 1786 prodán včetně lip a již v roce 1787 zbořen. Hřbitov, sloužící obyvatelům Jilemnice, Víchové nad Jizerou a Sytové, byl zrušen až v roce 1811.

Kdy se začalo pohřbívat na „novém“ hřbitově za zvědavou uličkou? a) 1810 b) 1811 c) 1812 d) 1814

18 - Kostel Božího těla

Doložen z roku 1713 a zakreslen na Grauparově mapě jako převýšená zděná podélná stavba, obklopená hřbitovní zdí. Kostel byl zbořen roku 1803 a hřbitov zrušen v roce 1811. V roce 1818 prořala bývalý nová silnice a později bylo nedaleko postaveno vlakové nádraží.

Kdy bylo nádraží spolu s železnici postaveno? a) 1872 b) 1897 c) 1899 d) 1901

19 - kříž v březové aleji

Zvyk stavění křížů na místě neštěstí pochází ze 14. století. Ve středověku totiž nebylo cílem viníka potrestat, ale odškodnit za smrt pozůstalé dokonce i v případě vraždy. Jedná se o „Smírčí smlouvy“, ve které se pachatel zaváže, že svůj čin odčiní. A to tím, že se finančně vyrovná s rodinou, nechá sloužit mši v kostele nebo obdaruje chudé. Zpravidla je součástí dohody pouť na místo tragické události, kde viník vztyčí kamenný kříž. V 16. a 17. století už pachatel soudu neuniká a je popraven (za vraždu). Kříže ztrácí svůj prvotní účel, ale staví se dál a jsou užívány jako symbol křesťanství a víry. K tomuto kříži nejsou známy žádné informace kromě nápisu: „Jas a světlo Boží přijd' k nám, O Pane prosím učiň z noci den z tmy světlo slabého silným neboť Tvoje milost, o Bože, může vše. Amen.“ A tak se o jeho prvotním poslání můžeme jen dohadovat.

Víte, kde naleznete popis ukřižování Ježíše Krista?

a) v Starém zákoně b) v Novém zákoně c) v Evangelii podle sv. Isidora d) v Svitku Mojžíšově

20 - Kaple Božího Těla

Na místě stávala stará zvonička, jejíž zvon roku 1902 puknul. Místo plánovaného nahrazení byla nakonec na místě postavena kaple zasvěcená Božímu Tělu a již následující rok se zde konala první pouť. Tradice poutí je udržována dodnes.

Kdy se pouť konala poprvé? a) 1902 b) 1903 c) 1904 d) 1906

Pro akci „JILEMNICKÝ BLOUDIL 2011“ v rámci Evropského týdne mobility 2011 sestavil

David Hlaváč – orientační klub OK Jilemnice

Poděkování PaedDr. Janu Luštincovi za historicko-faktickou korekturu

Většina křížků, křížů a soch je dochována či obnovována díky práci a zájmu pracovníků památkové péče Města Jilemnice, Krkonošského muzea a v neposlední řadě Jilemnického okrašlovacího spolku.

Citace a zdroje:

www.mestojilemnice.cz

stránky města Jilemnice

www.josjilemnice.cz

stránky Jilemnického okrašlovacího spolku

www.vikariatjilemnice.cz

stránky Vikariátu Jilemnice

Jindřich Ambrož: Jilemnice. Výňatky z dějin, rozvoj a zvláštnosti města. 1941.

Karel Kuča: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, 2. díl. 1997.

Jan Luštinec: Jilemnice. Historická zastavení. 2000.

Jan Luštinec: Jilemnice. Edice Zmizelé Čechy. 2007.